

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
DROHOBYCH IVAN FRANKO STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY
YOUNG SCIENTISTS COUNCIL

ISSN 2308-4855 (Print)
ISSN 2308-4863 (Online)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК:

**Міжвузівський збірник наукових праць молодих
вчених Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка**

HUMANITIES SCIENCE CURRENT ISSUES:

**Interuniversity collection of Drohobych
Ivan Franko State Pedagogical University
Young Scientists Research Papers**

ВИПУСК 30. ТОМ 3
ISSUE 30. VOLUME 3

Видавничий дім
«Гельветика»
2020

**Рекомендовано до друку Вченою радою
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(протокол № 8 від 18.06.2020 р.)**

Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря]. – Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2020. – Вип. 30. Том 3. – 316 с.

Видання розраховане на тих, хто цікавиться питаннями розвитку педагогіки вищої школи, а також філології, мистецтвознавства, психології.

Редакційна колегія:

Пантюк М.П. – головний редактор, доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Душний А.І.** – співредактор, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка), член-кореспондент (Міжнародна академія наук педагогічної освіти); **Дмитрів І.І.** – відповідальний секретар, кандидат філологічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Андрєєв В.М.** – доктор історичних наук, професор, (Київський університет імені Бориса Грінченка); **Бермес І.Л.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри (Дрогобицького державного університету імені Івана Франка); **Галів М.Д.** – кандидат педагогічних наук, доцент, (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Галик В.М.** – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Гжесяк Ян** – доктор габлітований, налізвичайний професор кафедри (Державна вища професійна школа); **Гриценко Г.З.** – кандидат історичних наук, старший викладач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Дутчак В.Г.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника); **Заєць В.М.** – кандидат мистецтвознавства, заступник декана факультету народних інструментів (Національна музична академія України імені Петра Чайковського); **Зимомря І.М.** – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри (Ужгородський національний університет); **Іванишин П.В.** – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Квас О.В.** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри (Львівський національний університет імені Івана Франка); **Корсак Р.В.** – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри (Ужгородський національний університет); **Масненко В.В.** – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри (Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького); **Мафтин Н.В.** – доктор філологічних наук, професор (Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника); **Мацьків П.В.** – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Медведик Ю.Є.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри (Львівський національний університет імені Івана Франка); **Невмержицька О.В.** – доктор педагогічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Оршанський Л.В.** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Павлак Мірослав** – д. габ. з філології, професор, ректор Державної вищої професійної школи в Коніні (Польща); **Пагута М.В.** – кандидат педагогічних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Пантюк Т.І.** – доктор педагогічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Петречко О.М.** – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Печарський А.Я.** – доктор філологічних наук, професор (Львівський національний університет імені Івана Франка); **Синкевич Н.Т.** – кандидат мистецтвознавства, професор (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Ситник О.М.** – доктор історичних наук, доцент, завідувач кафедри (Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького); **Сташевська І.О.** – доктор педагогічних наук, професор, проректор з навчальної роботи (Харківська державна академія культури), заслужений діяч мистецтв України, академік (Міжнародна академія наук педагогічної освіти); **Сташевський А.Я.** – доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри (Харківська державна академія культури), заслужений діяч мистецтв України, академік (Міжнародна академія інформатизації); **Стещик Ю.О.** – доктор історичних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Стреначікова Марія** – доктор наук (doc. CSc., PhD.), (Академія мистецтв у Банській Бистриці); **Тельвак В.П.** – кандидат історичних наук, доцент (Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка); **Чик Д.Ч.** – доктор філологічних наук, доцент (Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка); **Янишин Б.М.** – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник (Інститут історії України НАН України); **Яремчук В.П.** – доктор історичних наук, професор (Національний університет «Острозька академія»)

Рецензенти:

Астаф'єв О.Г. – д.філол.н., проф. каф. теорії літ., компаратив. і літ. тв. ІФ КНУ ім. Т. Шевченка; **Падалка Г.М.** – д.пед.н., проф. каф. ф-но вик. та худ. культ. ІМ НПУ ім. М. Драгоманова; **Скотна Н.В.** – д.філос.н., проф., зав. каф. практ. психол., ректор ДДПУ ім. І. Франка.

Збірник індексується в міжнародній базі даних Index Copernicus International.

На підставі наказу Міністерства освіти і науки України № 6143 від 28.12.2019 р. (додаток 4) журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») у галузі педагогічних наук (011 – Освітні, педагогічні науки, 012 – Дошкільна освіта, 013 – Початкова освіта, 014 – Середня освіта (за предметними спеціалізаціями), 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями), 016 – Спеціальна освіта).

На підставі наказу Міністерства освіти і науки України № 409 від 17.03.2020 р. (додаток 1) журнал внесений до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б») у галузі філологічних наук (035 – Філологія) та у галузі культури і мистецтва (022 – Дизайн, 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація, 024 – Хореографія, 025 – Музичне мистецтво, 026 – Сценічне мистецтво, 027 – Музезнавство, пам'яткознавство, 028 – Менеджмент соціокультурної діяльності).

Свідцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка» Серія КВ № 19906-9706Р від 14.05.2013 р.

Усі електронні версії статей збірника оприлюднюються на офіційному сайті видання
www.arphn-journal.in.ua

Редакційна колегія не обов'язково поділяє позицію, висловлену авторами у статтях, та не несе відповідальності за достовірність наведених даних та посилань.

Засновник і видавець – Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, співзасновники Ільницький В.І., Душний А.І., Зимомря І.М.

Адреса редакції: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, обл. Львівська, 82100. тел.: (03244) 1-04-74, факс: (03244) 3-81-11, e-mail: info@arphn-journal.in.ua

© Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. 2020
© Пантюк М.П., Душний А.І., Зимомря І.М., 2020

**Recommended for publication
by Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Academic Council
(protocol No 8 from 18.06.2020)**

Humanities science current issues: Interuniversity collection of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Young Scientists Research Papers / [editors-compilers M. Pantyuk, A. Dushnyi, I. Zymomyra]. – Drohobych: Publishing House „Helvetica”, 2020. – Issue 30. Volume 3. – 316 p.

The publication is intended for those who is interested in the High School Pedagogics and psychology, philology, art development.

Editorial board:

M. Pantyuk – Editor-in-Chief, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vice-Rector for Scientific Work (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **A. Dushnyi** – Co-Editor, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Department (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University), Corresponding Member (International Academy of Pedagogical Education); **I. Dmytriv** – Corresponding Secretary, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **V. Andriev** – Doctor of History, Professor (Kyiv Grinchenko University); **I. Bermes** – Doctor of Arts, Professor, Head of the Department (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **M. Haliv** – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **V. Halyk** – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Senior Lecturer at the Department (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **J. Gzhesiak** – Dr. Gab., Associate Professor (Konin Higher Secondary School of Education); **H. Hrytsenko** – Candidate of Historical Sciences (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **V. Dutshak** – Doctor of Arts, Professor, Head of the (Vasyl Stefanyk Precarpathian National University); **V. Zaiets** – Candidate of Art Studies, Deputy Dean of the Faculty of Folk Instruments (National Music Academy of Ukraine named after Peter Tchaikovsky); **I. Zymomyra** – Doctor of Philology, Professor, Head of the Department (Uzhgorod National University); **P. Ivanyshyn** – Doctor of Philology, Professor, Head of the Department (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **O. Kvas** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department (Higher School of Ivan Franko National University of Lviv); **R. Korsak** – Doctor of Historical Sciences, Professor, Head of the Department (Uzhgorod National University); **V. Masnenko** – Doctor of History, Professor, Head of the Department (Bogdan Khmelnytsky Cherkasy National University); **N. Maftyn** – Doctor of Philology, Professor (Vasyl Stefanyk Precarpathian National University); **P. Matskiy** – Doctor of Philology, Professor, Head of the Department (Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University); **Y. Medvedik** – Doctor of Arts, Professor, Head of the Department (Ivan Franko National University of Lviv), Professor of the Department (Drohobych State Pedagogical University); **O. Nevmerzhytska** – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor (General Pedagogy and Preschool Education of Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **L. Orshanskyi** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department (Ivan Franko State Pedagogical University); **M. Pawlak** – Dr. habil. in Philology, Professor (Poland); **M. Pahuta** – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (Ivan Franko State Pedagogical University); **T. Pantiuk** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **O. Petrechko** – Doctor of History, Professor, Head of the Department (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **A. Pecharskyi** – Doctor of Philological Sciences, Professor (Lviv National University); **N. Synkevych** – Candidate of Arts (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **O. Sytnyk** – Doctor of History, Associate Professor, Head of the Chair (Bogdan Khmelnytskyi State Pedagogical University); **I. Stashevska** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Vice-Rector (Academic Affairs of Kharkiv State Academy of Culture), Honored Worker of Arts of Ukraine, Academician (International Academy of Pedagogical Education); **A. Stashevskyi** – Doctor of Arts, Professor, Head of the Department (Kharkiv State Academy of Culture), Honored Worker of Arts of Ukraine, Academician (International Academy of Informatization); **Y. Stetsyk** – Doctor of Historical Sciences, Associate Professor (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **M. Strenachikova** – Doctor of Science (Doc. CSc., PhD.), (Academy of Arts in Banska Bystrica); **V. Telvak** – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor (Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University); **D. Chyk** – Doctor of Philology, Associate Professor, (Taras Shevchenko Kremenets Regional Humanities and Pedagogical Academy); **B. Yanyshyn** – Candidate of Historical Sciences, Senior Research Associate (Institute of History of Ukraine of the NAS of Ukraine); **V. Yaremchuk** – Doctor of History, Professor (Ostroh Academy National University)

Reviewers:

O. Astafjev – Doctor of Philology, Professor of Literature Theory, Comparative Literature and Literary Work Department of Philology Institute Kyiv of ational Taras Shevchenko University; **H. Padalka** – Doctor of Education, Professor of piano performance and artistic culture Department of Art Institute National Pedagogical Dragomanov University; **N. Skotna** – Doctor of Philosophy, Professor, Head of Applied Psychology Department, Rector of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University.

The collection is included in such international databases as Index Copernicus International.

According to the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine as of 28.12.2019 No 6143 (annex 4), the journal is included in the List of scientific professional editions of Ukraine (category “B”) on pedagogical sciences (011 – Educational, pedagogical sciences, 012 – Pre-school education, 013 – Primary education, 014 – Secondary education (subject specialization), 015 – Professional education (in the field of specializations), 016 – Special education).

According to the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine as of 17.03.2020 № 409 (annex 1), the journal is included in the List of scientific professional editions of Ukraine (category “B”) on philological sciences (035 – Philology) and culture and arts (022 – Design, 023 – Fine arts, decorative arts, restoration, 024 – Choreography, 025 – Musical arts, 026 – Performing art, 027 – Museum and monument studies, 028 – Management of socio-cultural activities).

Print media registration certificate «Humanities science current issues: Interuniversity collection of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University Young Scientists Research Papers» series KV № 19906-9706P dd. 14.05.2013.

All electronic versions of articles in the collection are available on the official website edition
www.afpn-journal.in.ua

Editorial board do not necessarily reflect the position expressed by the authors of articles,
and is not responsible for the accuracy of these data and references.

Founder and Publisher – Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University,
co-founders V. Illytskyi, A. Dushnyi, I. Zymomyra.

Editorial address: Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, Ivana Franka str., 24, Drohobych, Lviv region,
82100. tel.: (03244) 1-04-74, fax: (03244) 3-81-11, e-mail: info@afpn-journal.in.ua

© Drohobych State Ivan Franko
Pedagogical University, 2020
© M. Pantyuk, A. Dushnyi, I. Zymomyra, 2020

ЗМІСТ

МОВОЗНАВСТВО. ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Олена ОЛЬШАНСЬКА. Урбаністичний дискурс у поезії Марини Брацило.....	4
Maharram ORUJOV. Lacunatic types of terms of French origin of Azerbaijani language.....	10
Oleksandr PISKUNOV, Viktoriia ROMAN. Formal and semantic adaptation of lexical borrowings in the language-recipient (the end of the 20th – the beginning of the 21st centuries).....	16
Роксолана ПОВОРОЗНЮК. Стратегії й тактики міжкультурної трансфери медичної та парамедичної реклами.....	23
Катерина ПОНОМАРЕНКО. Морфолого-синтаксичний статус дієприслівника в сучасній українській літературній мові.....	30
Ольга П'ЯТЕЦЬКА. Українське законодавство в умовах національного карантину: лексико-семантичний аналіз.....	36
Айнура Гусейнхан РАГИМЛИ. О мобильности концепта «ЗНАТНОСТЬ» в современном английском языке (на примере брендинга «Мегсит» и связанного с ним микроконцепта).....	41
Ірина РЕВА. Натуралістична концепція мови в романі «Черевко Парижа» Е. Золя.....	50
Катерина РИБАК. Податкові найменування в сучасній українській мові.....	57
Ірина РОЗДОЛЬСЬКА. Літературний профіль українських січових стрільців у журналі «Будяк» (1921–1923).....	64
Оксана САВЧЕНКО, Наталія КОВЕРСУН. Методика проведення бінарних занять із курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» і дисциплін авіаційно-технічної галузі в закладі фахової передвищої освіти.....	71
Людмила САЛОНОВИЧ, Тетяна НЕТЕЦЬКА. Статус української мови як державної в добу незалежності: соціокультурний аспект.....	76
Валерія СЕРЕБРЯКОВА, Ірина ЛЕЛЕТ. Аналіз понять комунікативної лінгвістики «емоційність» та «експресивність».....	83
Оксана СЛІПУШКО, Анастасія КАТЮЖИНСЬКА. Літературознавчий концептуальний аналіз проповіді Дмитра Туптала «Слово въ недѣлю 7-ю по пасхѣ».....	89
Наталія СТРАТУЛАТ. Питання граматичної інтерференції у фаховому мовленні.....	96
Олександр СТРОКАЛЬ. Вербалізація міфологеми вогню в поезії Олексія Довгого.....	103
Анастасія ТИТАРЕНКО. Формування комунікативної компетенції студентів ЗВО крізь призму сучасних інформаційних технологій.....	109
Nataliia TODOROVA. Contrastive analysis of semantics of English and Ukrainian phraseological units of phraseothematic group "Location".....	114
Юлія ТОМЧАКОВСЬКА, Олександр ТОМЧАКОВСЬКИЙ. Англomовний концепт <i>CHARM</i> : особливості репрезентації.....	120
Людмила УСИК. Когнітивно-ономасіологічна реконструкція густативних оцінок у семантиці германських та слов'янських фітонімів.....	126
Галина ФІЛЬ. Фразеологема-орнітонім у східнослов'янському фразеологічному просторі: лінгвокультурологічний аспект.....	134
Лідія ХАЛЯВКА. Структура та елементи змістової організації роману «Немає орхідей для міс Блендіш» Джеймса Хедлі Чейза.....	140
Світлана ХАРИЦЬКА, Анна КОЛІСНИЧЕНКО. Дослідження функціонування професіоналізмів і лінгвістичних технік інкорпорації фахової мови в текстову структуру словника.....	144
Ольга ХОРОШ. Фразеологізми з компонентом-кolorонімом <i>red</i> та <i>white</i> як засіб характеристики людини.....	152
Тетяна ЧАЮК, Оксана БОРИСОВИЧ. Загальна характеристика та класифікації шекспіризмів.....	157
Тетяна ШАРОВА. Основні етапи модуляцій художнього мислення К. Гордієнка.....	163

Ірина ШАХНОВСЬКА, Лілія ФЕДОРІВ. Відтворення англійських метафор на позначення емоцій українською (на матеріалі роману М. Мітчелл «Звіяні вітром»).....	170
Юлія ШВЕЧКОВА. Особливості перекладу політичних евфемізмів з урахуванням гендерної належності (на матеріалі промов Девіда Кемерона і Терези Мей).....	175
Наталія ШКОЛЬНА. Термінологія німецької фахової мови промислової автоматизації та її генетичні джерела.....	182
Zeynab YUSIFOVA. Peculiarities of the enrichment of the English language.....	188
Сергій ЯНЧУК. Вербалізація збройної агресії Російської Федерації проти України (на матеріалі статей Нолана Петерсона).....	193

ПЕДАГОГІКА

Гюльнар Халыг АРИХОВА. Организация работы подготовительных групп в общеобразовательной школе.....	199
Маргарита АРІСТАРХОВА. Модель розвитку іншомовної комунікативної компетентності викладачів вищого військового навчального закладу у системі післядипломної освіти.....	206
Світлана БАБІЙЧУК. Деякі підходи до розуміння терміна «наукова картина світу».....	213
Христина БАРНА, Оксана ЧЕКАН, Оксана КАС'ЯНЕНКО, Вікторія ФІЗЕР. Особливості використання музично-ритмічних рухів у подоланні порушень звуко-складової структури слова.....	218
Василь БІЛОШИЦЬКИЙ, Микола ВАСИЛЕНКО, Сергій ПАРТИКА, Вадим ЧЕПУРНИЙ, Ігнат ГАЙДУЦЬКИЙ. Педагогічна модель удосконалення швидкісно-силових якостей здобувачів вищої освіти, які займаються єдиноборствами.....	224
Maryna VOICHENKO, Andrii NYKYFOROV. Leading art schools in the history of domestic art education development (second half of the XIX – early XX century).....	233
Юрій БРИНДІКОВ. Інформаційно-просвітницька діяльність як інструмент превенції домашнього насильства (приклад Хмельницької області).....	239
Наталья ВАРЕШКИНА. Методические аспекты формирования эффективного коммуникатора как средства поддержания должного уровня мотивации студентов при обучении иностранному языку в гуманитарном вузе.....	246
Людмила ВАСИЛЕВСЬКА-СКУПА, Наталія ЛАНОВЕНКО, Ольга ЛАВРИНЧУК, Світлана БАСОВСЬКА. Методологічний аспект підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва до розвитку співацького голосу учнів.....	254
Ольга ВАСИЛИШИНА. Забезпечення активної особистісної позиції студента як суб'єкта навчальної діяльності.....	260
Алла ВЕЛІХОВСЬКА. Активні форми і методи психологічної підготовки майбутніх керівників до діяльності в умовах кризи.....	266
Валентина ВІГУЛА. Основні аспекти формування майбутнього диригента самодіяльного колективу і його робота з репертуаром.....	273
Лариса ВОРОНА. Досвід використання проєктно-програмного підходу в реалізації державної політики національно-патріотичного виховання дітей і молоді (Полтавщина).....	281
Ірина ГАЙДАЙ, Ірина КОВАЛЬЧУК, Олена КОЛОДІЙ-ЗАГІЛЬСЬКА. Основні принципи викладання іноземної мови студентам спеціальності «Прикладна лінгвістика».....	289
Oksana HANDABURA. Advanced learning technologies as a means of boosting spoken confidence and fluency of pre-service English teachers at the quarantine time.....	295
Лейла Кязым ГАСАНОВА. Реформирование педагогического образования в Азербайджане и за рубежом.....	300
Тетяна ГРОХОВСЬКА. Формування та впровадження студентської автономії у навчальному процесі.....	306

CONTENTS

LINGUISTICS. LITERATURE STUDIES

Olena OLSHANSKA. Urban discourse in the poetry of Maryna Bratsylo.....	4
Maharram ORUJOV. Lacunatic types of terms of French origin of Azerbaijani language.....	10
Oleksandr PISKUNOV, Viktoriia ROMAN. Formal and semantic adaptation of lexical borrowings in the language-recipient (the end of the 20th – the beginning of the 21st centuries).....	16
Roksolana POVOROZNYUK. Strategies and tactics of medical and paramedical advertising intercultural transfer.....	23
Kateryna PONOMARENKO. Morphological and syntactic status of the adverb in the modern Ukrainian literary language.....	30
Olga PYATETSKA. Ukrainian legislation in the conditions of national quarantine: lexico-semantic analysis.....	36
Ainura Huseynkhan RAHIMLI. On “activity” of the concept of “ <i>NOBILITY</i> ” in the modern English language (as an example of the “Megxit” blending and associated microconcept).....	41
Iryna REVA. Naturalistic concept of language in the novel “The Belly of Paris” by E. Zola.....	50
Kateryna RYBAK. Nominations of taxes in the modern Ukrainian language.....	57
Iryna ROZDOLSKA. Ukrainian sich riflemen literary profile in “Budyak” magazine (1921–1922).....	64
Oksana SAVCHENKO, Nataliya KOVERSUN. The methodology to conduct binary classes for the professional Ukrainian language course and technical aviation industry-related disciplinary courses.....	71
Liudmyla SALIONOVYCH, Tetiana NETETSKA. Status of the Ukrainian language as the state language in the independence age: socio-cultural aspect.....	76
Valeriia SEREBRIAKOVA, Irina LELET. Analysis of communicative linguistics notions “emotionality” and “expressivity”.....	83
Oksana SLIPUSHKO, Anastasiya KATYUZHYNKA. Literary conceptual analysis of the sermon “The Word in a Week on the Easter” by Dmytro Tuptalo.....	89
Natalia STRATULAT. Grammatical interference issues in professional speech.....	96
Oleksandr STOKAL. Verbalization of the myth of the fire in Oleksii Dovhyi’s poetry.....	103
Anastasiia TYTARENKO. The formation of students’ communicative competence via modern information technologies.....	109
Nataliia TODOROVA. Contrastive analysis of semantics of English and Ukrainian phraseological units of phraseothematic group “Location”.....	114
Yuliya TOMCHAKOVSKA, Oleksandr TOMCHAKOVSKIY. English concept of <i>CHARM</i> : features of representation.....	120
Liudmyla USYK. Onomasiological reconstruction of gustatory estimation as a semantic component of Germanic and Slavonic phytonyms.....	126
Galina FIL. Phraseologem-ornithonym in East Slavic phraseological space: linguocultural aspect.....	134
Lidiia KHALIAVKA. Structure and elements of the content organization of the novel “No Orchids for Miss Blandish” by James Hadley Chase.....	140
Svitlana KHARYTSKA, Anna KOLISNYCHENKO. Research of professionalisms functioning and linguistic techniques of incorporation of a professional language in the text structure of the dictionary.....	144
Olga KHOROSH. Phraseologisms with the coloronym component <i>red</i> and <i>white</i> as a means of characterizing a person.....	152
Tetyana CHAIUK, Oksana BORYSOVYCH. General characteristics and classifications of Shakespeareanisms.....	157
Tetiana SHAROVA. Main stages of modulations of K. Gordienko’s artistic thinking.....	163
Iryna SHAKHNOVSKA, Lilia FEDORIV. Rendering English metaphors denoting emotions into Ukrainian (based on the novel “Gone with the Wind” by M. Mitchell).....	170

Yuliia SHVECHKOVA. Peculiarities of political euphemisms translation taking into account gender identity (case study of David Cameron's and Theresa May's speeches).....	175
Nataliia SHKOLNA. Terminology of German language for special purposes of industrial automation and its genetic sources.....	182
Zeynab YUSIFOVA. Peculiarities of the enrichment of the English language.....	188
Serhiy YANCHUK. Verbalization of armed aggression of the Russian Federation against Ukraine (based on the material of Nolan Peterson's articles).....	193

PEDAGOGY

Gulnar Khalyg ARIKHOVA. Organization of the work of preparatory groups in a general educational school.....	199
Marharyta ARISTARKHOVA. The model of foreign language communicative competence development of HMEI lecturers in the postgraduate system of education.....	206
Svitlana BABIICHUK. Some approaches to understanding the term "scientific picture of the world".....	213
Christina BARNА, Oksana CHEKAN, Oksana KASIANENKO, Viktoriya FIZER. Peculiarities of using music-rhythmic movements in overcoming violations of sound-composition structure of the word.....	218
Vasyl BILOSHYTSKYI, Mykola VASYLENKO, Serhii PARTYKA, Vadym CHEPURNYI, Ihnat HAYDUTSKYY. Pedagogical model for improving speed-power qualities of applicants to higher education who do martial arts.....	224
Maryna BOICHENKO, Andrii NYKYFOROV. Leading art schools in the history of domestic art education development (second half of the XIX – early XX century).....	233
Yuriy BRYNDIKOV. Prevention of violence through information and educational activities (example of Khmelnytskyi region).....	239
Natalia VARIESHKINA. Methodological aspects of effective communicator formation as means of proper motivation level in the process of foreign language teaching.....	246
Ludmyla VASYLEVSKA-SKUPA, Nataliia LANOVENKO, Olha LAVRINCHUK, Svitlana BASOVSKA. The methodological aspects of developing the singing voice of a musical arts teacher to be.....	254
Olga VASILISHINA. Ensuring an active personal position student as a subject of educational activity.....	260
Alla VELIKHOVSKA. Active forms and methods of psychological teaching of future leaders for activity in crisis.....	266
Valentyna VIHULA. The main formation aspects of the future conductor of an amateur group and his work with the repertoire.....	273
Larysa VORONA. Experience of using the design and program approach in the implementation of state policy of national-patriotic education of children and young people (Poltava region).....	281
Iryna HAIDAI, Iryna KOVALCHUK, Olena KOLODII-ZAHILSKA. Basic principles of teaching foreign language to students of applied linguistics.....	289
Oksana HANDABURA. Advanced learning technologies as a means of boosting spoken confidence and fluency of pre-service English teachers at the quarantine time.....	295
Leyla Kyazim HASANOVA. Reformation of pedagogical education in Azerbaijan and abroad.....	300
Tetiana HROKHOVSKA. Formation and introduction of student autonomy in the learning process.....	306

Лариса ВОРОНА,

orcid.org/0000-0001-9878-6547

кандидат педагогічних наук,

заступник директора

Комунального закладу Розсошенська гімназія

Щербанівської сільської ради Полтавського району Полтавської області,

доцент кафедри педагогіки

Луганського національного університету імені Тараса Шевченка

(Полтава, Україна) voronali@ukr.net

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ПРОЄКТНО-ПРОГРАМНОГО ПІДХОДУ В РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ І МОЛОДІ (ПОЛТАВЩИНА)

У статті авторка розкриває досвід використання проєктно-програмного підходу у реалізації державної політики національно-патріотичного виховання (далі – НПВ) дітей і молоді на прикладі діяльності Полтавської обласної ради.

Авторка проводить аналіз програми національно-патріотичного виховання Полтавської обласної ради, що передбачає забезпечення комплексної системної і цілеспрямованої діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських організацій, сім'ї, освітніх закладів, інших соціальних інститутів щодо формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави.

Програма національно-патріотичного виховання дітей і молоді розроблена Департаментом освіти і науки, Управлінням у справах сім'ї, молоді та спорту, Управлінням культури, Управлінням охорони здоров'я, Департаментом інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Полтавської обласної державної адміністрації та Полтавським обласним військовим комісаріатом і рекомендована для використання у практичній діяльності працівників освітніх закладів, є підставою для розроблення програм національно-патріотичного виховання учнівської молоді у громадах Полтавської області з метою вдосконалення системи національно-патріотичного виховання учнів.

У статті зазначено, що в сучасних суспільно-політичних умовах, які склалися в державі, для консолідації суспільства необхідно посилювати патріотичний характер навчання та виховання. Розроблення програми було зумовлено необхідністю вдосконалення системи НПВ на засадах національної педагогіки, здатної формувати громадянина, патріота, що базується на ціннісному ставленні особистості до українського народу, Батьківщини, держави, нації.

Ключові слова: проєктно-програмний підхід, реалізації державної політики, національно-патріотичне виховання дітей і молоді (НПВ), педагогічна діяльність, заклади позашкільної освіти, виховні ідеали.

Larysa VORONA,

orcid.org/0000-0001-9878-6547

Candidate of Pedagogical Sciences,

Deputy Director

Rozsoshenska Gymnasium of Shcherbanivka village council of Poltava district of Poltava region,

Associate Professor at the Pedagogy Department

Luhansk National Taras Shevchenko University

(Poltava, Ukraine) voronali@ukr.net

EXPERIENCE OF USING THE DESIGN AND PROGRAM APPROACH IN THE IMPLEMENTATION OF STATE POLICY OF NATIONAL-PATRIOTIC EDUCATION OF CHILDREN AND YOUNG PEOPLE (POLTAVA REGION)

In the article the author reveals the experience of using the project-program approach in the implementation of the state policy of national-patriotic education (NPV) of children and youth on the example of the Poltava Regional Council.

The author analyzes the program of national-patriotic education of Poltava Regional Council, which provides for a comprehensive systemic and purposeful activities of public authorities, local governments, families, educational institutions and other social institutions to form a high patriotic consciousness in the younger generation, feelings loyalty, love for the Motherland, concern for the welfare of its people, readiness to fulfill the civil and constitutional duty to protect national interests, integrity, independence of Ukraine, promoting its formation as a legal, democratic, social state.

The program of national-patriotic education of children and youth was developed by the Department of Education and Science, the Department of Family, Youth and Sports, the Department of Culture, the Department of Health, the Department of Information and Public Relations of the Poltava Regional State Administration and the Poltava Regional Military Commissariat and is recommended for use in practice by employees of educational institutions and is the basis for the development of programs of national-patriotic education of students in the communities of Poltava region in order to improve the system of national-patriotic education of students.

The article states that in the current socio-political conditions prevailing in the state, in order to consolidate society, it is necessary to strengthen the patriotic nature of education and upbringing. The development of the program was conditioned by the need to improve the NPV system on the basis of national pedagogy, capable of forming a citizen, a patriot, based on the value attitude of the individual to the Ukrainian people, homeland, state, nation.

Key words: *project-program approach, realization of state policy, national-patriotic education of children and youth (NPV), pedagogical activity, out-of-school establishments, educational ideals.*

Постановка проблеми. Україна перебуває на шляху радикальних політичних, соціальних та економічних перетворень. Їх реалізація відбувається за умов постійної загрози національній безпеці країни, тому виникає необхідність посилення національно-патріотичного виховання як пріоритетного напрямку виховання в системі освіти.

На сучасному етапі розвитку української держави проблематика ефективності здійснення освітніми закладами і суспільством загалом патріотичного виховання дітей і молоді є надзвичайно актуальною, оскільки сучасні школярі забувають своє етнічне коріння, не знають національної історії, а ставлення до держави часто є споживацьким. Нині спостерігається знецінення традиційних і моральних цінностей, пропаганда ЗМІ, жорстокість і насильство, бачимо певну невизначеність в оцінці подій історичного минулого українського народу (Ворона, 2020: 2).

Для подальшої розбудови українського суспільства виникає нагальна потреба у формуванні активної, творчої особистості учня-патріота, від діяльності якого в майбутньому насамперед залежатиме духовний розвиток і добробут України (Хамідрак, 2018: 8).

«Серед виховних напрямів найбільш актуальними є патріотичне, громадянське виховання. Тому нині, як ніколи, потрібні нові підходи і нові шляхи до виховання патріотизму як почуття і як базової якості особистості», – зазначено в Концепції про національно-патріотичного виховання дітей і молоді (Концепція національно-патріотичного виховання, 2009: 5).

Аналіз досліджень. Серед відомих науковців-педагогів виокремлюю класиків педагогічної науки, які зверталися до проблем патріотичного виховання: Г. Ващенко, О. Духнович, А. Макаренко, О. Огієнко, С. Русова, Г. Сковорода, В. Сухомлинський, К. Ушинський, Я. Чепіга та інші видатні вчені й педагоги. У їхніх працях висвітлено актуальні для того часу проблеми розвитку патріотичних почуттів як складової частини

національної системи виховання, вони висували ідею виховання «свідомого» громадянина, патріота своєї Батьківщини.

В сучасних умовах науковці-педагоги вважають, що національно-патріотичне виховання підростаючого покоління має особливу актуальність, тому що воно викликане формувати почуття любові та відданості Вітчизні, національну гордість, служіння своєму народові, розуміння та співпереживання його історії й культури, прагнення утвердження у світі як високорозвиненої, конкурентноздатної нації, суспільства і держави.

Метою статті є дослідження використання проектно-програмного підходу у реалізації державної політики національно-патріотичного виховання дітей і молоді на прикладі досвіду Полтавської обласної ради.

Виклад основного матеріалу. Патріотизм – соціально-історичне явище, яке в різні історичні епохи має конкретні вияви. Слово «патріотизм» (від «partis») грецького походження, в перекладі означає «батьківщина, вітчизна». Патріотизм – це надзвичайний вияв любові до Батьківщини, рідного краю, українського народу з його ментальністю, звичаями та традиціями. Виховуючи почуття патріотизму, ми виховуємо сильну, вольову особистість, впевнену у собі, у своєму народі, своїй нації.

НПВ завжди приділялася увага на державному рівні. Вперше Концепція НПВ молоді була затверджена спільним Наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства освіти і науки України, Міністерства оборони України, Міністерства культури і туризму України на виконання Указу Президента України від 03.07.2008 № 616/2008 «Про проведення у 2009 році в Україні Року молоді» з урахуванням норм Указу Президента України від 25.10.2002 № 948 «Про затвердження Концепції допризовної підготовки і військово-патріотичного виховання молоді», Постанови Верховної Ради України від 22.05.2003 № 865 «Про заходи

Кабінету Міністрів України щодо захисту національних інтересів держави у сферах національного свідомого і патріотичного виховання молодого покоління та забезпечення умов його розвитку» та пропозицій центральних, місцевих органів виконавчої влади й молодіжних громадських організацій (Концепція національно-патріотичного виховання, 2009: 5).

У червні 2015 року Міністерство освіти та науки України розробило Концепцію національно-патріотичного виховання дітей і молоді та методичні рекомендації щодо її впровадження у загально-освітніх закладах, а 13 жовтня 2015 року вийшов Указ Президента України № 580/2015 «Про стратегію національно-патріотичного виховання дітей і молоді на 2016-2020 рр. (Про стратегію національно-патріотичного виховання, 2015: 7).

Відповідно до Концепції «становлення української державності, побудова громадянського суспільства, інтеграція України у світове та європейське співтовариство передбачають орієнтацію на Людину, її духовну культуру й визначають основні напрями виховної роботи з молоддю та модернізації навчально-виховного процесу. Ідеалом виховання є різнобічно та гармонійно розвинений національно свідомий, високоосвічений, життєво-компетентний громадянин, здатний до саморозвитку та самовдосконалення» (Концепція національно-патріотичного виховання, 2009: 5).

У зазначених документах звертається увага на ситуацію, яка виникла в країні, – загрозу втрати Україною державної незалежності та суверенітету, тому нині, як ніколи, виникає нагальна необхідність у переосмисленні діяльності всіх можливих інституцій на державному рівні в напрямі посилення національно-патріотичного виховання дітей та учнівської молоді (Про стратегію національно-патріотичного виховання, 2015: 7).

Очевидним є те, що українській освіті необхідні нові підходи та шляхи до виховання патріотизму як почуття та базової якості особистості. Така необхідність пов'язана з інтеграційними процесами, які відбуваються в Україні, пробудженням громадянської і громадської ініціативи, виникненням різних громадянських рухів, розповсюдженням волонтерської діяльності, а головне агресією РФ на Сході України та загарбанням Криму (Ворона, 2020: 2).

Нині викликом для українського суспільства є докорінна зміна підходів як до формування системи виховання загалом, так і до її складника – національно-патріотичного виховання. Поняття «патріотизм», «національно-державницькі інтереси», «націоналізм титульної нації» – це під-

валини, на яких будується розвиток національної ідеї сучасної України. Формування почуття патріотизму, активної громадської позиції, відданості справі, зміцнення державності реалізується в процесі навчання та виховання молоді в закладах освіти усіх рівнів. Поступово, але у чітко спрямованому руслі відбувається трансформація змісту предметів соціально-гуманітарного циклу та громадянської освіти, який включає елементи національно-патріотичного виховання (Загородня, 2013: 4).

Вчені виокремлюють такі види та форми молодіжної діяльності, що сприяють формуванню національно-патріотичних почуттів через освітні заклади та громадські організації: участь у роботі молодіжних організацій, молодіжних органів студентського самоврядування, координаційних рад; робота у соціальних проектах молоді на громадських засадах; волонтерство тощо (Хамідрак, 2018: 8).

Реалізація державної політики національно-патріотичного виховання дітей і молоді на рівні кожної з областей залежить від кількох факторів, які мають регіональні особливості: належна правова база, певна ментальність населення регіону, професійність і педагогічна майстерність педагогічної спільноти, ефективність дій органів державного управління та місцевого самоврядування, використання проектно-програмного підходу в реалізації політики НПВ (прийняття місцевих галузевих програм) (Бех, 2014: 1).

Нормативно-правова база для проведення політики НПВ була фактично створена й актуалізована після початку україно-російської війни на Сході України та загарбання Криму окупаційними військами РФ. Головною домінантою НПВ молоді є формування в особистості ціннісного ставлення до навколишньої дійсності та самої себе, активної за формою та моральної за змістом життєвої позиції.

В основу системи НПВ учнівської молоді покладено ідею розвитку української державності як консолідуючого чинника розвитку суспільства й нації загалом. Форми й методи виховання мають базуватися на українських народних традиціях і звичаях, кращих надбаннях національної та світової педагогіки і психології. Сучасний етап розвитку України потребує від органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських організацій та інших інституцій виконання системних заходів, спрямованих на формування НПВ молоді, зокрема і з метою підготовки потенційних кандидатів для прийняття на державну та військову службу (Про стратегію національно-патріотичного виховання, 2015: 7).

Після згаданих подій україно-російської війни на Сході України, керуючись ч. 2 ст. 43, ч. 1 ст. 44 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», ст. 22 Закону України «Про місцеві державні адміністрації», ст. 14 Закону України «Про освіту», на виконання Указу Президента України від 12 червня 2015 року № 334/2015 «Про заходи щодо поліпшення національно-патріотичного виховання дітей і молоді», Стратегії національно-патріотичного виховання дітей і молоді на 2016-2020 роки, затвердженої Указом Президента України від 13 жовтня 2015 року № 580/2015, відповідно до Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2015 року № 1400-р «Про затвердження плану заходів щодо національно-патріотичного виховання молоді на 2016 рік», Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 16 червня 2015 року № 641, з метою формування національно свідомої, активної, всебічно розвинутої, патріотично налаштованої української молоді, розглянувши розроблений обласною державною адміністрацією проєкт Обласної цільової програми національно-патріотичного виховання дітей і молоді на 2017-2020 роки, враховуючи висновки постійних комісій обласної ради, Полтавська обласна рада затвердила Обласну цільову програму національно-патріотичного виховання дітей і молоді на 2017-2020 роки (Про затвердження Обласної цільової програми, 2017: 6).

Полтавська обласна рада рекомендувала органам місцевого самоврядування Полтавської області до 1 квітня 2017 року затвердити відповідні програми в своїх регіонах. Розробниками та співрозробниками програми стали Департамент освіти і науки, Управління у справах сім'ї, молоді та спорту, Управління культури, Управління охорони здоров'я, Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Полтавської обласної державної адміністрації та Полтавський обласний військовий комісаріат (Про затвердження Обласної цільової програми, 2017: 6).

Програма передбачає забезпечення та реалізацію комплексної системної і цілеспрямованої діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських організацій, сім'ї, освітніх закладів, інших соціальних інститутів щодо «формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних

інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави» (Про затвердження Обласної цільової програми, 2017: 6).

В сучасних суспільно-політичних умовах, які склалися в державі, для консолідації суспільства необхідно посилювати патріотичний характер навчання та виховання. Розроблення програми було зумовлено необхідністю вдосконалення системи НПВ на засадах національної педагогіки, здатної формувати громадянина, патріота, що базується на ціннісному ставленні особистості до українського народу, Батьківщини, держави, нації.

Програма визначає головну мету, завдання, напрями та основну концепцію національно-патріотичного виховання дітей і молоді, конкретизує шляхи, механізми, терміни та перелік основних заходів із реалізації стратегічних завдань, їх виконавців, прогнозовані обсяги фінансового забезпечення виконання.

Програма має відкритий характер. Вона доповнювалася щороку в установленому чинним законодавством порядку в разі, коли в період її виконання відбувалися зміни в законодавстві України про освіту, державній освітній політиці, в реальній соціально-економічній ситуації в регіоні, що вимагали відповідного реагування системи освіти області.

Поглиблюється також громадський характер патріотичного виховання. Так, заклади освіти стали відкритими для батьків, громадських організацій. У результаті збільшується кількість суб'єктів виховного впливу, посилюється узгодженість їхніх дій. Збільшується кількість і покращується якість проведення загальноукраїнських масових заходів, акцій, флеш-мобів, челенджів, спрямованих на активізацію патріотичної, моральної позиції дітей та учнівської молоді. Популярні форми та методи виховання організовуються на основі народних традицій і звичаїв, кращих надбань народної та козацької педагогіки, передового педагогічного досвіду. Значно зросли інтерес та потреби держави до виховання патріотів України. В країні сформоване соціальне замовлення на розробку ефективних технологій патріотичного виховання підростаючого покоління (Бех, 2014: 1).

У Державних національних програмах «Освіта» («Україна XXI століття»), «Діти України», «Національній програмі патріотичного виховання громадян, розвитку духовності», в Законах України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Національній доктрині розвитку освіти України як стратегічні визначаються завдання виховання в особистості любові до

Батьківщини, усвідомлення нею свого громадянського обов'язку на основі національних і загальнолюдських духовних цінностей, утвердження якостей громадянина-патріота України як світоглядного чинника.

Патріотизм покликаний дати новий поштовх духовному оздоровленню нації, формуванню в країні такого суспільства, яке передбачає перевтілення людської свідомості, моральної, естетичної, екологічної, духовної, правової культури особистості, розквіту національної самосвідомості і ґрунтується на визнанні людини як найвищої цінності держави. Суспільство, яке функціонує на засадах гуманізму, свободи, верховенства закону, соціальної справедливості, гарантує умови для зростання добробуту народу. Суспільство, яке є єдиним дієвим механізмом розбудови не олігархічної, а народної демократії, правової України, виступає джерелом опозиції державній владі, взаємодоповнює її, реалізуючи свої розвивальну і контролюючу функції (Ворона, 2020 :2).

Виходячи з цього, патріотизм є нагальною потребою і держави, якій необхідно, щоб всі діти стали національно свідомими громадянами-патріотами, здатними забезпечити країні гідне місце в цивілізованому світі, і особистостями, які своєю діяльністю любов'ю до Батьківщини прагнуть досягти взаємності з метою створення умов для вільного саморозвитку і збереження індивідуальності; і суспільства, яке зацікавлене в тому, щоб саморозвиток особистості, становлення її патріотичної самосвідомості здійснювався на моральній основі.

Актуальність НПВ зумовлюється процесом становлення України як єдиної політичної нації. В умовах поліетнічної держави воно покликане сприяти цілісності, соборності України, що є серцевиною української національної ідеї. При цьому важливо, щоб об'єднання різних етносів і регіонів України для національного відродження, розбудови й удосконалення суверенної правової держави і громадянського суспільства здійснювалося саме на базі демократичних цінностей, які мають лежати в основі патріотичного виховання.

Основні проблеми, на розв'язання яких спрямована Програма:

- 1) недостатні зусилля щодо формування активної громадянської позиції та національно-патріотичної свідомості громадян України, особливо дітей і молоді;
- 2) брак духовності і моральності у суспільстві;
- 3) наявність істотних відмінностей у системах цінностей, світоглядних орієнтирах груп суспільства, населення певних територій в області, окремих громадян;

4) незавершеність процесу формування національного мовно-культурного простору, стійкості його ціннісної основи до зовнішнього втручання;

5) нерозвиненість низової ланки в системі координації виховних процесів для організації та здійснення заходів із НПВ;

6) низький рівень матеріально-технічного забезпечення та розвитку інфраструктури у сфері НПВ;

7) брак комунікацій із громадянським суспільством щодо питань НПВ.

Метою обласної цільової програми НПВ дітей і молоді на 2017–2020 роки є:

1) вшанування українських воїнів, учасників антитерористичної операції на Сході України, волонтерів і громадян, які зробили значний внесок у зміцнення обороноздатності України;

2) виховання дітей та молоді в дусі поваги до українського війська та правоохоронних органів, відповідального ставлення громадян до обов'язку захисника Вітчизни, формування у підростаючого покоління патріотичної свідомості та національної гідності;

3) удосконалення педагогічних форм і методів навчання молоді основам військової справи на основі народної педагогіки;

4) узгодження дій місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування всіх рівнів щодо цілеспрямованої підготовки молоді до захисту Вітчизни, виховання на патріотичних, історичних та бойових традиціях українського народу;

5) створення системи взаємодії з громадськими організаціями патріотичного спрямування;

6) підготовка допризовної молоді з основ надання домедичної допомоги (Про затвердження Обласної цільової програми, 2017: 6).

Для досягнення мети Програми з використанням сучасних підходів до визначення пріоритетності у розв'язанні існуючих проблем передбачено завдання і заходи. Так, головними завданнями є:

1) формування в учнівській молоді громадянських почуттів, любові до рідної землі, культури та історії свого народу, бажання працювати для держави;

2) забезпечення духовної єдності поколінь, виховання поваги до батьків, духовної культури особистості, створення умов для формування її світоглядної позиції;

3) формування та розвиток мотивації, спрямованої на підготовку до захисту Української держави, соціальної активності дітей і молоді;

4) широке залучення молоді до активної участі у національно-культурному відродженні

українського народу, розвитку традицій, мовної культури та національно-етнічних особливостей (Про затвердження Обласної цільової програми, 2017: 6).

Завдання Програми реалізуються шляхом впровадження системи заходів, передбачених у таких напрямках: вшанування пам'яті героїв Небесної Сотні та героїв АТО, національне та військово-патріотичне виховання дітей і молоді; допризовна підготовка молоді.

Для реалізації цієї Програми щороку реалізуються такі заходи:

1) вшанування пам'яті героїв Небесної Сотні та героїв АТО;

2) вдосконалення системи НПВ дітей і молоді;

3) активізація діяльності органів державної влади, органів місцевого

1) самоврядування та громадських організацій у сфері НПВ;

4) посилення фізичної підготовки учнівської молоді, готовності призовників до служби у Збройних Силах України (Про затвердження Обласної цільової програми, 2017: 6).

У межах програми здійснювалося проведення в навчальних закладах області інформаційно-просвітницьких і виховних заходів, уроків Мужності, Патріотизму, конкурсів есе, годин спілкування, вечорів-портретів, патріотичних годин, вечорів-спогадів, бесід, зустрічей із учасниками Революції Гідності та антитерористичної операції на Сході країни, бойових дій на території інших держав, жертвами політичних репресій, тоталітарного режиму, ветеранами УПА та ОУН, Другої Світової війни та інших; створення, поновлення та поповнення експозицій у навчальних і бібліотечних закладах області куточків Пам'яті, меморіальних куточків, дошок Слави «Вони захищають Україну», «Герої не вмирають», тематичних стендів; створення, поновлення та поповнення експозицій комунальних музеїв, Музеїв Слави, історичних музеїв навчальних закладів, присвячених пам'яті героїв Небесної Сотні та героїв АТО.

У рамках програми проводиться збір спогадів і матеріалів про полтавців, які загинули під час Революції Гідності та проведення АТО. Учнівська молодь залучається до волонтерської діяльності шляхом проведення благодійних акцій, операцій, благодійного проекту «Україна починається з мене», «Меценати для солдата» та інших доброчинних заходів. Започатковано присвоєння звання почесного громадянина міст, населених пунктів області Героям Небесної Сотні, учасникам бойових дій за державний суверенітет і територіальну цілісність України, зокрема героїчно загинлим під

час проведення АТО, та назви їх іменами вулиць, провулків, площ, інших об'єктів у містах, інших населених пунктах області.

В області, як і всій країні, у населених пунктах і навчальних закладах області встановлюються пам'ятні знаки, меморіальні дошки з метою увічнення пам'яті жителів і випускників, які загинули на Майдані та на Сході України, а також відбувається присвоєння навчальним закладам і військовим частинам, розміщеним на території області, імен загиблих героїв; святкування Дня Героїв Небесної Сотні (20 лютого, щорічно) (Ворона, 2020: 2).

Вже стала доброю традицією Всеукраїнська військово-спортивна патріотична гра Українського козацтва «Сокіл» («Джура») та проведення щорічних заходів національно-патріотичного та військово-патріотичного спрямування:

1) обласний військово-патріотичний проєкт «Жіночий батальйон»;

2) обласний захід із військово-патріотичного виховання молоді «Заграва»;

3) вишкільно-спортивний табір «Сокільський Гарт»;

4) обласний проєкт «Школа волонтерів»;

5) цикл занять із патріотичного виховання серед учнівської та студентської молоді «Герої нашого часу»;

6) форум «Від серця України до серця дитини», спрямований на збільшення чисельності молоді, яка бере активну участь у діяльності громадських об'єднань національно-патріотичного спрямування;

7) обласна військово-патріотична гра імені Симона Петлюри;

8) обласний конкурс серед закладів освіти області на кращу матеріальну базу військово-патріотичного та фізичного виховання;

9) обласний конкурс на кращий захід із національно-патріотичного виховання (I етап – міський, районний, II етап – обласний);

10) видання творчих робіт переможців обласного літературного конкурсу «Відлуння заповітів земляків» на здобуття обласної премії імені В. Степанюка для талановитої молоді, присвяченого громадському діячеві, ініціатору вшанування пам'яті національних героїв та увічнення видатних подій української історії В. Степанюку (Про затвердження Обласної цільової програми, 2017: 6).

Висновки. Реалізація зазначеної програми потребує створення військово-патріотичного табору та оновлення об'єктів навчально-матеріальної бази навчальних закладів області. Так, необхідно обладнати кабінети для предмету

«Захист Вітчизни», привести в належний стан надвірні споруди, необхідні для виконання програми з предмету «Захист Вітчизни». Заплановано модернізацію та відновлення роботи шкільних тирів, придбання пневматичної зброї, макетів стрілецької зброї, гранат тощо.

Нині завдяки програмі на Полтавщині активізовано позакласну роботу з фізичного виховання та забезпечення навчальних закладів дрібним

спортивним інвентарем. Рекомендовано введення в навчальних закладах I – III ступенів годин для організації роботи секцій загально-фізичної підготовки із розрахунку не менше 4 тижневих годин на одного вчителя фізичного виховання. Запровадження цієї програми сприятиме зміцненню української державності та формуванню нової української ментальності – борця за Україну та її майбутнє, нової генерації української національної еліти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бех І. Д. Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді / І. Д. Бех, К. І. Чорна. Київ, 2014. 29 с.
2. Ворона П. В. Реалізація державної політики національно-патріотичного виховання дітей та молоді органами місцевого самоврядування: проектно-програмний підхід (*Полтавщина*) // Проблематика процесу децентралізації надання послуг в об'єднаних територіальних громадах : збірник матеріалів круглого столу, Київ, 15 квітня 2020 року / За заг. ред. Войтович Р. В., Ворони П. В. Київ : ІПК ДСЗУ, 2020. С. 5–12.
3. Демешкевич В. А. Особливості патріотичного виховання молоді в контексті розвитку сучасного суспільства / В. А. Демешкевич [Електронний ресурс]. URL: www.managment.kr.sch.in.ua/naukovo-praktachna_internet-K.
4. Загородня А. Сучасне розуміння патріотичного виховання молоді / А. Загородня. [Електронний ресурс]. URL: www.tme.umo.edu.ua/docs/10/6.pdt.
5. Концепція національно-патріотичного виховання молоді, затверджена наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства освіти і науки України, Міністерства оборони України, Міністерства культури і туризму України від 27 жовтня 2009 року № 3754/ 981/538/49. URL: <http://bdpu.org/upbringing-work/national-patriotic-education>.
6. Про затвердження Обласної цільової програми національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2017–2020 рр. : Рішення Полтавської обласної ради від 31 січня 2017 року № 350. URL: <http://www.poltav-oblosvita.gov.ua/oblasni-programi/diyuchi-programi.html>.
7. Про стратегію національно-патріотичного виховання дітей і молоді на 2016–2020 рр. : Указ Президента. [Електронний ресурс]. URL: www.Zako.rada.gov.ua/go/580/2015.
8. Хамідрак Христина. Сучасні підходи до формування громадянсько-патріотичного виховання школярів // Система неперервної освіти вчителів початкової школи / URL: <https://sno.udpu.edu.ua/index.php/naukovo-metodychna-robota/87-natsionalno-patriotichne-vykhovannia-ditei-ta-uchnivskoi-molodi-v-umovakh-modernizatsiinykh-suspiynykh-zmin-15-travnia-2018-r/119-suchasni-pidkhodi-do-formuvannya-gromadyansko-patriotichno-vykhovannya-shkolyariv>.

REFERENCES

1. Bekh I. D. (2014) Prohrama ukrayinskoho patriotichnoho vykhovannya ditey ta uchnivskoyi molodi [Program of Ukrainian patriotic education of children and students] Ukraine. / I. D. Bekh, K. I. Chorna. Kyiv, 2014. 29 p. [in Ukrainian].
2. Vorona P. V. (2020) Realizatsiya derzhavnoyi polityky natsionalno-patriotichnoho vykhovannya ditey ta molodi orhanamy mistsevoho samovryadnu-vannya: proektno-prohramnyy pidkhid (Poltavshchyna) [Implementation of the state policy of national-patriotic education of children and youth by local governments: project-program approach (Poltava region)] Ukraine. // Problematyka protsesu detsentralizatsiyi nadannya posluh v obyednanykh terytorial'nykh hromadakh : zbiryk materialiv kruhloho stolu, Kyiv, 15 kvitnya 2020 roku / Za zah. red. Voytovych R. V., Vorony P. V. Kyiv : IPK DSZU, 2020. P. 5–12 [in Ukrainian].
3. Demeshkevych V. A. (2016). Osoblyvosti patriotichnoho vykhovannya molodi v konteksti rozvytku suchasnoho suspilstva [Features of patriotic education of youth in the context of modern society]. Ukraine. / V. A. Demeshkevych [Elektronnyy resurs]. URL: www.managment.kr.sch.in.ua/naukovo-praktachna_internet-K [in Ukrainian].
4. Zahorodnya A. (2016) Suchasne rozuminnya patriotichnoho vykhovannya molodi [Modern understanding of patriotic education of youth]. Ukraine. / A. Zahorodnya. [Elektronnyy resurs]. URL: www.tme.umo.edu.ua/docs/10/6.pdt [in Ukrainian].
5. (2009) Kontseptsiya natsionalno-patriotichnoho vykhovannya molodi. Nakazom Ministerstva Ukrayiny u spravakh simyi, molodi ta sportu, Ministerstva osvity i nauky Ukrayiny, Ministerstva oborony Ukrayiny, Ministerstva kultury i turyzmu Ukrayiny vid 27 zhovtnya 2009 roku № 3754/981/538/49. [The concept of national-patriotic education of youth. Approved by the order of the Ministry of Family, Youth and Sports of Ukraine, the Ministry of Education and Science of Ukraine, the Ministry of Defense of Ukraine, the Ministry of Culture and Tourism of Ukraine dated October 27, 2009 № 3754/981/538/49]. Ukraine. [Elektronnyy resurs]. URL: <http://bdpu.org/upbringing-work/national-patriotic-education> [in Ukrainian].
6. (2017) Pro zatverdzhennya Oblasnoyi tsilovoyi prohramy natsionalno-patriotichnoho vykhovannya ditey ta molodi na 2017–2020 roky [The concept of national-patriotic education of youth]. Ukraine. Rishennya Poltavskoyi oblasnoyi rady

vid 31 sichnya 2017 roku № 350. [Elektronnyy resurs]. URL: <http://www.poltav-oblosvita.gov.ua/oblasni-programi/diyuchi-programi.html> [in Ukrainian].

7. (2015) Pro stratehiyu natsionalno-patriotichnoho vykhovannya ditey ta molodi na 2016-2020 roky [On the strategy of national-patriotic education of children and youth for 2016-2020 pp.]. Ukraine. [Elektronnyy resurs]. URL: www.zako.rada.gov.ua/go/580/2015 [in Ukrainian].

8. Khamidrak K. (2018) Suchasni pidkhody do formuvannya hromadyansko-patriotichnoho vykhovannya shkolyariv [Modern approaches to the formation of civic and patriotic education of schoolchildren]. Ukraine. // Systema neperervnoyi osvity vchyteliv pochatkovoyi shkoły / [Elektronnyy resurs]. URL: <https://sno.udpu.edu.ua/index.php/nauko-vo-metodychna-robota/87-natsionalno-patriotichne-vykhovan-nia-ditei-ta-uchnivskoi-molodi-v-umovakh-modernizatsiinykh-suspilnykh-zmin-15-travnia-2018-r/119-suchasni-pidkhodi-do-formuvannya-gromadyansko-pat-riotichnogo-vikhovannya-shkolyariv> [in Ukrainian].